

فقر و بیکاری دیکتاتور تونس را فراری داد

منبع عمده تحصیل ارز خارجی برای این کشور است و بیش از ۹۰ درصد صادرات کالاهای صنعتی تونس را تشکیل می‌دهد. دولت تونس که با کمیسیون اروپایی و دیگر شرکا همکاری می‌کند، چندین پروژه برای ارتقاء و توسعه ظرفیت صنایع کلیدی خود برای باقی ماندن در رقابت دارد. این اتفاقات در حالی است که این کشور در حال ورود تدریجی به عرصه تجارت با اروپا و دیگر مناطق مهم دنیاست.

توریسم یا گردشگری هم دیگر صنعت درآمدزا برای تونس به شمار می‌آید و حدود ۱۱/۵۷ درصد از ارز قوی این کشور (حدود ۲/۵۷۲ میلیارد دلار) را حاصل می‌کند. به علاوه، این بخش در اشتغال‌زایی نیز نقش مهمی در تونس ایفا می‌کند. در سال ۲۰۰۹ بیش از ۶/۹ میلیون توریست از تونس بازدید کردند که تعداد زیادی از آنها از اروپا و آفریقای شمالی بودند. در سال ۲۰۰۹ در حدود ۲/۶۵۲ میلیارد دینار (۱/۹۶۵ میلیارد دلار) از خارج به تونس واریز شده است. این مقدار معادل ۴/۵۱ درصد از تولید ناخالص داخلی یا ۷/۲۵ درصد از درآمد ارز خارجی این کشور محسوب می‌شود.

تونس واردکننده محض محصولات هیدروکربنی است. تولید نفت خام تونس معادل ۹۱ هزار و ۳۸۰ بشکه در روز است، اما ظرفیت پالایش تنها ۳۴ هزار

اقتصاد تونس ملغمه‌ای از کنترل سفت و سخت دولتی و مقداری آزادی‌های متأخر است. اتخاذ سیاست‌های اقتصادی محتاطانه تونس با کمک بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول در میانه دهه ۱۹۸۰ باعث شد رشد اقتصادی در این کشور به واسطه صادرات درست ثبات بیشتری پیدا کند، بخش گردشگری تقویت شود و از آب و هوای مساعد برای کشت محصولات استفاده شود. تونس از نظر اقتصادی و تجاری، ارتباطات بسیار نزدیکی با اروپا دارد. تونس با اتحادیه اروپا موافقت‌نامه‌ای امضا کرد که از ابتدای سال ۲۰۰۸ به اجرا درآمد. در این موافقت‌نامه تعرفه‌های گمرکی و دیگر موانع موجود بر سر راه تجارت کالاهای تولیدی برداشته شد و تمهیداتی اندیشیده شد تا منطقه آزاد تجاری بین تونس و کشورهای عضو اتحادیه اروپا ایجاد شود. البته این تسهیلات در بخش کشاورزی و خدمات فراهم نشده بود و دولت تونس تا پیش از سقوط همچنان بر سر مذاکره و گفت‌وگو در این باب بود.

صنایع تولیدی که اغلب تولیداتشان برای صادرات است، منبع اصلی درآمدهای خارجی تونس هستند. تولیدات صنعتی ۳۱ درصد تولید ناخالص داخلی این کشور را تشکیل می‌دهند و شامل نفت، مواد معدنی مثل فسفات، منسوجات، کفش، مواد غذایی و تولیدات الکتریکی و مکانیکی می‌شوند. منسوجات تونس

بانک مرکزی تونس نیز در پروسه‌ای قصد دارد از نقش مدیریت مستقیم خود در بخش پول و اعتبار این کشور بکاهد و تنها نقش نظارتی و قانونگذاری خود را حفظ کند. چندی پیش نیز بانک‌های تجاری تونس اجازه یافتند در بازارهای ارز خارجی مشارکت داشته باشند. تبدیل دینار به ارز خارجی در بانک‌ها امکان‌پذیر است، اما هنوز هم برای تبدیل به برخی ارزهای خاص مجوز بانک مرکزی مورد نیاز است. دولت پیشین تونس سعی داشت تا سال ۲۰۱۴ موانع این چنینی را برای رسیدن به آزادی اقتصاد از بین ببرد.

با این همه، تونس با داشتن ۶ بندر تجاری و ۷ فرودگاه بین‌المللی به نسبت دیگر کشورهای افریقایی زیرساخت‌های بهتری دارد.

بر پایه آماري که در سال ۲۰۱۰ منتشر شده، درآمد سرانه تونس معادل ۳ هزار و ۸۵۱ دلار بوده است. نرخ رشد اقتصادی این کشور نیز در دهه گذشته به طور متوسط ۵ درصد محاسبه شده، در حالی که برای رسیدن به اهداف تعیین شده این نرخ باید به طور متوسط حداقل ۶/۷ درصد می‌بود. در سال ۲۰۰۹ رشد اقتصادی ۳/۱ درصد و نرخ تورم ۵/۱ درصد اعلام شد و نرخ بیکاری هم ۱۳/۳ درصد بود. البته برخی کارشناسان معتقدند نرخ بیکاری در برخی مناطق بسیار بیشتر از این نرخ است. تونس با توجه به جمعیت خود سرمایه‌گذاری زیادی هم در بخش آموزش داشته است، به نحوی که تعداد دانشجویان این کشور از ۴۱ هزار نفر در سال ۱۹۸۶ به ۳۵۷ هزار و ۴۷۲ نفر در سال ۲۰۰۹ رسیده است. اما ایجاد اشتغال برای این تعداد تحصیلکرده عمده‌ترین مشکل و معضل پیش روی دولت سابق تونس بود.

بشکه را دارد. ذخایر اثبات شده نفت تونس ۴۰۰ میلیون بشکه است. تونس تنها یک پالایشگاه نفت در ساحل شمال بنزرت دارد و ساخت دومین پالایشگاه در سخیرا در نزدیکی قابس را نیز به قطری‌ها واگذار کرد. ذخایر اثبات شده گازی تونس در حدود ۶۵/۱۳ فوت مکعب تخمین زده شده که دو سوم آن زیر دریاست.

تونس همچنین یک موافقت‌نامه تجاری و سرمایه‌گذاری در اکتبر ۲۰۰۲ با ایالات متحده به امضاء رسانده و چندین جلسه نیز برای اجرای آن از سال ۲۰۰۲ تا کنون تشکیل داده است. تونس همچنین موافقت‌نامه‌هایی با مصر، مراکش و بحرین امضا کرده بود. در تونس هنوز هم دولت کنترل شدیدی بر بخش‌های استراتژیک اقتصادی، چون پول و اعتبار، هیدروکربن‌ها، هوا و فضا، الکتریسیته، توزیع گاز و منابع آب دارد، اما نقش بخش خصوصی هم در این کشور در حال پررنگ شدن است. تونس یکی از اعضای مؤسس سازمان تجارت جهانی و متعهد به نظام آزاد تجاری و رشد بر پایه صادرات است. در آگوست ۲۰۱۰ دولت تونس قانونی از تصویب گذراند که درهای بخش‌هایی از اقتصاد، چون خرده‌فروشی و توزیع، گردشگری، خودرو و آموزش را برای ورود سرمایه‌های خارجی باز کرد. تونس باید این قانون را به دیگر بخش‌های اقتصادی، مثل خدمات غذایی، املاک و مستغلات نیز گسترش دهد.

دولت تونس همچنین بتدریج حق مالکیت معنوی و آموزش را قبول کرده است. قانون حق مالکیت معنوی برای مطابقت قوانین تجاری این کشور با سازمان تجارت جهانی تدوین شده است و از حداقل استانداردهای لازم برای این قانون بهره‌مند است.

جدول اطلاعات اقتصادی تونس

تولید ناخالص داخلی (۲۰۰۹)	۱۹,۱۳ میلیارد دلار
نرخ رشد اقتصادی (۲۰۰۹)	۳/۱ درصد
سرانه تولید ناخالص داخلی (۲۰۰۹)	۸,۲۵۴ دلار
منابع طبیعی	گاز طبیعی، نفت خام، فسفات، نمک، سنگ آهن
کشاورزی	زیتون، روغن زیتون، حبوبات، گوجه فرنگی، مرکبات، چغندر قند، خرما، بادام، گوشت و لبنیات
صنعت	نفت، معدن (فسفات)، نساجی، کفش، صنایع غذایی، تولیدات الکتریکی و مکانیکی
خدمات	گردشگری، بازرگانی، حمل و نقل، ارتباطات
سهم بخش‌های مختلف در تولید ناخالص داخلی	خدمات ۴۳ درصد، صنعت ۳۱/۵ درصد، کشاورزی و ماهیگیری ۸/۹ درصد
صادرات (۲۰۰۹)	۱۴/۴۲ میلیارد دلار
واردات (۲۰۰۹)	۱۹/۰۳ میلیارد دلار
شرکای صادراتی	اروپا ۷۶/۱۳ درصد، آفریقا ۱۳/۱۲ درصد، آسیا ۴/۹۹ درصد، آمریکا ۲/۶ درصد
شرکای وارداتی	اروپا ۷۲/۵۸ درصد، آسیا ۱۲/۶۴ درصد، آفریقا ۷/۲۱ درصد، آمریکا ۷/۰۸ درصد